

Het zwarte goud en de rat

Het voorjaar is reeds aangebroken; winterakoniëten, krokussen en sneeuwklakjes staan al te bloeien. Ook de narcissen staan al een eind boven de grond. En er worden nesten gebouwd door eenden en futen. De hoogste tijd voor actie dus!

TEKST: ERIK HOOIJBERG

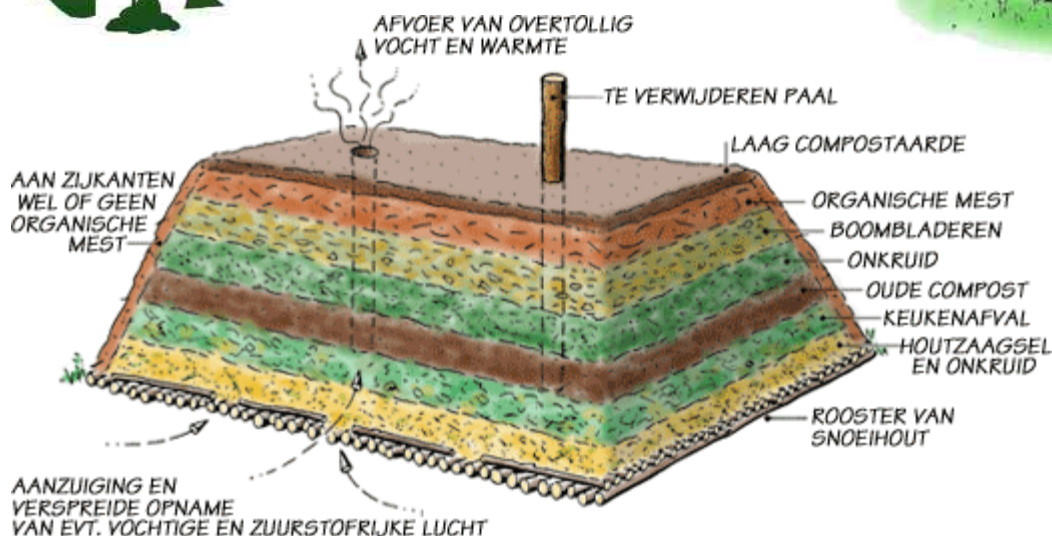
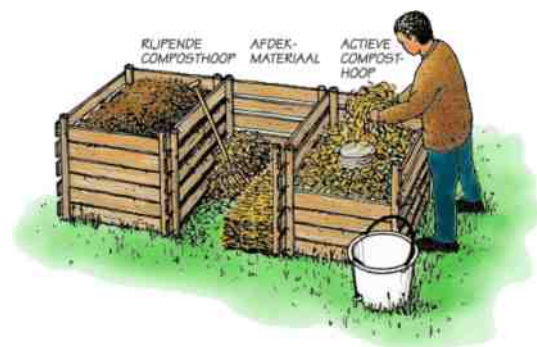
Eind februari ligt de temperatuur overdag flink boven de tien graden. Wonderlijk zacht weer. De tuin lokt; het is tijd voor een mooie klus. We gaan een compostbak maken om zelf het zwarte goud te produceren. Deelnemers aan de cursus 'Natuurlijk Tuinieren' hebben er al het een en ander van meegekregen. Ook voor anderen is het natuurlijk zeer de moeite waard; je kunt veel overtollig organisch materiaal kwijt; je bespaart op ritjes naar de gemeentelijke dump; je beperkt de vernietiging van hoogveengebieden in onder meer de Baltische staten; je hebt zelf de kwaliteit

van de compost in de hand en je draagt bij aan een gesloten kringloop van organisch materiaal.

Compostbakken

Mijn eigen ervaringen met het maken van compost zijn tot nu toe meer theoretisch dan praktisch. Het idee staat me erg aan, maar de praktijk is wat weerbarstiger. Ik heb nu een plastic compostbak staan die niet echt doet wat ik ervan verwacht. Het ziet er opgeruimd uit, maar de bak stinkt en de hoeveelheid en kwaliteit van de compost is niet om over naar huis te schrijven. Het roer moet om. Allereerst zoeken we een goede plek; in

de halfschaduw is prima, dan droogt de hoop niet uit. In de zon kan ook, maar die plekken kun je wellicht beter op een andere manier gebruiken, bijvoorbeeld voor een leuk perkje wilde bloemen om bijen en vlinders mee te lokken. In verband met uitspoeling van organische stoffen, wordt aanbevolen de compostbak niet te dicht bij een sloot te plaatsen. Dat is echter op Ons Buiten wellicht te veel gevraagd, omdat ze ook niet zichtbaar mogen zijn vanaf de openbare paden. Verder is het natuurlijk zaak even te overleggen met de burens om onbegrip en overlast te voorkomen. Meerdere

bakken ruggelings tegen elkaar op de erfscheiding is een mooie oplossing.

In het algemeen wordt aangeraden om de composthoop niet te klein te maken. In onze tuinen heb je echt wel een oppervlak nodig van twee- of driemaal een vierkante meter. Vierkante meterbakken met een mogelijkheid tot openen aan de voorkant zijn perfect. Je kunt ze maken van oude steigerplanken. Of van plankhout dat afkomstig is van overtollige pallets die je met regelmaat bij het grofvuil of op bedrijventerreinen kunt vinden. Zorg voor een open contact met de grond aan de onderkant; een laag takken is

een prima basis, want deze zorgen voor lucht onder in de bak. Geplastificeerd dubbeltjesgaas is goed tegen de ratten. Worteldoek zeker niet. Een compostbak of -hoop moet luchtig zijn. Vochtig, niet nat, maar ook zeker niet droog. Door de open structuur gaat de compostbak niet stinken. Er moet voldoende lucht bij kunnen komen om de omzetting van organisch materiaal te versnellen.

Compostwormen

Een dichte bodem van tegels of worteldoek houdt compostwormen tegen en die willen we nu juist vrij spel geven. Compost-

wormen zijn niet de dikke regenwormen die we tegenkomen als we de tuin ompspitten. Het zijn kleinere, rodere wormpjes, die uitstekend in staat zijn om organisch materiaal te verteren. Ze helpen bij het omzetten van organisch materiaal, net als pissebedden, duizendpoten en aerobe (zuurstofminnende) bacteriën. In een luchtige compostbak gaat de omzetting snel, zodat je de compost al binnen een jaar kunt gebruiken in de tuin.

Succes hangt af van een beperkt aantal factoren; de samenstelling en grootte van het te composteren materiaal; voldoende lucht en voldoende vocht.

Natuurlijk Tuinieren

Van links onder naar rechtsboven: dit wil je graag zien op je composthoop:

Om een compostbak een goede start te geven, kun je natuurlijk gebruikmaken van commercieel verkrijgbare compoststarters. Maar het is veel beter om uit de goedlopende bak van een medetuinder een emmertje compost te gebruiken. Daar zitten alle benodigde bacteriën en compostwormen al in ruime mate in.

Rekkelijk of precies

Nu is het tijd om de compostbak te vullen. We hebben takken onderin liggen voor de luchtigheid en dan gaan we laagjes maken van grof en fijn organisch materiaal. Wat je wel en niet op de composthoop mag gooien, hangt voor een deel af van je 'rekkelijkheid'. Maar over het algemeen worden de volgende zaken toegelaten; groente en fruitafval; papieren koffiefilters en theezakjes (zonder nietjes); stroafval van konijnen- en kippenhokken; afgemaaid gedroogd gras; verguisde eierschalen; tuinafval zoals stengels; fijngehakselde herfstbladeren; fijngeknipte twijgen en takjes. Zorg vooral voor dunne laagjes, alsof je een spek-

koek aan het maken bent.

Om ongedierte te voorkomen is het zaak geen gekookte etensresten of brood op de composthoop te gooien. Voor vlees- en visresten en frituurvet geldt hetzelfde. Ook schillen van citrusvruchten en bananen horen er niet thuis; die geven ongewenste schimmels. Snoeiafval zoals grove takken en boomstammetjes kun je gebruiken op de takkenril. Ook aardappelschillen en stonken van allerhande soorten kool (spitskool, witte en rode kool, boerenkool en spruitjes) mogen er niet op in verband met eventueel aanwezige schimmelsporen. Onze compost wordt namelijk aan het eind van de rit niet verhit om dit soort sporen af te doden.

Het zou zeer onverstandig zijn om wortelstokken of zaden van Japanse duizendknoop, bamboe, zevenblad, brandnetel, heermoes en andere onkruiden op de composthoop te gooien. Ze worden immers niet afgedood en zullen zich graag in de tuin verspreiden als je de compost in de tuin gebruikt. Dat soort afval mag dus naar de gemeentedump.

compostwormen; kukelende haan op oude composthoop; geschikt groente- en fruitafval; roodborst pikt een wormpje mee; mooie bruine rat; hulp in de hoop pissebed; eetbare Oost-Indische kers.

Heb je nu de composthoop gevuld, dan is het zaak de boel te beschermen tegen uitdroging, maar ook tegen te veel vocht. Voelen en ruiken helpt daarbij. Dus een gietertje water eroverheen als het te droog wordt en afdekken tegen overvloedige regenval. Verder moet je af en toe de boel keren; binnen wordt buiten en boven wordt onder bij het overschepen naar de tweede bak. Je kunt de composthoop ook laten overgroeien met bijvoorbeeld een Oost-Indische kers. De bloemen worden door hommeltjes bezocht en zijn voor ons ook eetbaar.

Ratten gezien?

Laat ze maar schuiven. Een composthoop kan natuurlijk ongenode gasten aantrekken, zoals de bruine rat, die zich als verstekeling, via de scheepvaart, heeft laten verhuizen vanuit Azië. Veelal reageren mensen panisch als ze ratten op de tuin zien. Gemeenten plaatsen daarom vaak kokers met bloedverdunnend rattengif om ze te bestrijden. In het najaar van 2013 heb ik een terugkomdag bijgewoond van

het AVVN in Utrecht. Een van de sprekers, Kees Beart, had het over de bestrijding van ratten en andere plaagdieren. Omdat rattengif al heel lang wordt gebruikt, is de huidige rattenpopulatie er resistent tegen geworden. Uit Deens onderzoek is volgens hem verder gebleken dat roofdieren, zoals roofvogels, die vergiftigde ratten hebben gegeten, zelf ook resten van het gif bevatten. Hoe nu te handelen? Bij het volks-tuinenpark *Eigen Arbeid* is geen toename van ratten geconstateerd nadat de gifdozen zijn verwijderd. Bij volks-tuinenpark *Nooit Gedacht* in Den Haag worden de kokers niet gevuld met rattengif, maar met niet-giftig aas. Op deze manier wordt in de gaten gehouden of er veel ratten rondneuzen. Het AVVN staat voor om ratten zonder gif te bestrijden, bijvoorbeeld met de bekende rattenklemmen. Wel oppassen dat de klem niet dichtslaat op de vingertjes van de (klein-) kinderen.

Voorkomen is natuurlijk beter dan bestrijden. Dus zorgen we voor goede, dichte riolering.

Voor gaasafsluitingen rondom het houten tuinhuis. En (indien mogelijk) het vogelvoer 's avonds weer binnenhalen. Zelf heb ik ook wel eens oog in oog gestaan met een bruine rat. Wat me opviel was dat ze een prachtige, mooi glanzende, vacht hebben. Voor het overige heb ik meer last van konijnen, halsbandparkieten en slakken die alles aan- en opvreten.

Ik wens iedereen veel succes met het maken van eigen compost en hoor graag wat de ervaringen zijn. 🐾

Erik Hooijberg
groen@ons-buiten.nl

Internetbronnen:
AVVN.nl
tuinieren.nl
neerlandstuin.nl
milieucentraal.nl
kennislink.nl
ongedierteproducten.nl
de12ambachten.nl
bolster.nl
kleineknaagdieren.nl